

- Uvod • Uzroci i simptomi • Liječenje i prevencija

Uvod

Gingivitis je upala desni (gingive). Upaljene desni su crvene i natečene te lako krvare. Gingivitis se kao posebno često stanje može razviti u svakoj životnoj dobi nakon nicanja zubi.

Uzroci i simptomi

Gingivitis je gotovo uvijek rezultat nepravilnog četkanja i čišćenja zubnim koncem što dopušta plaku da se zadržava uzduž granice desni i zuba. Plak, mekani, ljepljivi premaz sačinjen u prvom redu od bakterija, posebno se nakuplja na lošim plombama i oko zubiju pokraj nepravilno čišćenih djelomičnih zubnih proteza, mostova i ortodontskih naprava.

Kada plak bude na zubima dulje od 72 sata on se kalcificira (kamenac) što se četkanjem i čišćenjem pomoću zubnog konca ne može potpuno ukloniti. Premda je plak glavni uzrok gingivitisa, ostali faktori, posebno trudnoća, pubertet i uzimanje pilula protiv trudnoće mogu upalu pogoršati.

Neki lijekovi mogu uzrokovati bujanje desni tako da uklanjanje plaka postaje otežano i često se razvije gingivitis. Takav prekomjeren rast mogu uzrokovati fenitoin (uzima se za suzbijanje epileptičnih napada), ciklosporin (uzimaju ga osobe koji imaju transplantate organa) i blokatori kalcijevih kanala kao što je nifedipin (uzima se za kontrolu krvnog pritiska i poremećaja srčanog ritma). Osim toga gingivitis mogu otežati pilule ili injekcije protiv začeca.

Pri jednostavnom gingivitisu desni izgledaju više crvene nego ružičaste. One otiču i postaju pokretljive umjesto da budu tvrde i pričvršćene uz zube. Kada osoba četka zube ili jede, desni često krvare. Ako je gingivitis težak, na jastuku se ujutro može opaziti krv, naročito ako osoba tokom spavanja diše na usta.

U rijetkim slučajevima gingivitis može uzročiti manjak vitamina. Manjak vitamina C (skorbut) može dovesti do upaljenih, krvarećih desni. Manjak niacina (pelagra) također uzrokuje upaljene, krvareće desni i sklonost nekim infekcijama usta.

Akutni herpetički gingivostomatitis je bolna virusna infekcija desni i drugih dijelova usta. Infekcija mijenja desni u svjetlo-crvene i uzrokuje mnogo malih, bijelih ili žutih, ranica u ustima.

Gingivitis u trudnoći, pogoršanje blagog gingivitisa u trudnoći, uzrokuju u prvom redu hormonske promjene. Ipak neke trudnice doprinose tom problemu zanemarujući higijenu usne

šupljine, jer ujutro imaju nagon na povraćanje. Tokom trudnoće, mali nadražaj, često naslaga kalcificiranog plaka, može uzrokovati bujanje desni nalik na izbočinu, nazvanu trudnički tumor. Podbuhlo tkivo lako krvari ako je ozlijeđeno i može dovesti do poremećaja jedenja.

Deskvamativni gingivitis je slabo poznato, bolno stanje koje se najčešće javlja kod žena u postmenopauzi. Pri ovom stanju, vanjski se slojevi desni odvajaju od tkiva ispod, izlažući nervne završetke. Desni postaju tako labave da se vanjske slojeve može ostrugati sa pamučnom vaticom ili otpuhati zubarskom zračnom špicom.

Leukemijski gingivitis je u oko 25% djece sa leukemijom prvi znak bolesti. Infiltracija desni leukemijskim stanicama uzrokuje gingivitis, a smanjena sposobnost borbe protiv infekcije ga pogoršava. Desni izgledaju crvene i lako krvare. Često krvarenje potraje nekoliko minuta ili dulje, jer se u ljudi sa leukemijom krv ne zgrušava normalno.

Pri perihoroneitisu desni oteknu prekrivajući zub, obično donji umnjak. Dio desni koji djelomično prekriva zub može zadržavati tekućine, sitnu hranu i bakterije. Ako gornji umnjak izraste prije donjeg može zagrizati u dio desni koji pokriva donji povećavajući podražavanje. Može se razviti infekcija i širiti prema vratu ili obrazu.

Liječenje i prevencija

Jednostavni gingivitis se može spriječiti dobrom higijenom usne šupljine, svakodnevnom upotrebom četkice za zube i zubnog konca. Osobe koje su sklone nakupljanju naslaga na zubima mogu koristiti paste za zube za suzbijanje naslaga koje sadrže pirofosfat. Nakon što se stvore kalcificirane naslage, ukloniti ih može samo stručno čišćenje (profilaksa).

Osobe sa slabom higijenom usne šupljine, posebnim medicinskim stanjima koja mogu dovesti do gingivitisa ili osobe sklonije stvaranju plakova mogu češće trebati stručno čišćenje. Ovisno o tome kako se brzo naslage stvaraju, osoba bi trebala stručno čišćenje svaka 3 mjeseca. Zbog svoje odlične opskrbe krvlju desni ubrzo postaju zdrave nakon što se kamenac i plak ukloni, te takve ostaju tako dugo dok osoba pažljivo četka zube i čisti ih zubnim koncem.

Treba se liječiti ili kontrolirati medicinska stanja koja mogu uzrokovati i pogoršati gingivitis. Ako osoba mora uzimati lijek koji uzrokuje prekomjerno bujanje desni, prekomjerno tkivo desni treba hirurški uklanjati. Ipak, vrlo brižna higijena usne šupljine kod kuće i često stručno čišćenje usporavaju prekomjerni rast i uklanjaju potrebu za operacijom.

Manjak vitamina C i niacina može se liječiti odgovarajućim dodatkom vitamina i poboljšanjem prehrane.

Akutni herpetički gingivostomatitis obično se, bez liječenja, poboljša za dvije sedmice. Intenzivno čišćenje ne pomaže pa bi, dok je infekcija još bolna, osoba trebala pažljivo četkati zube. Zubni doktor može preporučiti anestetizirajuću otopinu za usta kako bi se spriječila

neugodnost za vrijeme jedenja i pijenja.

Ako trudnica zanemaruje higijenu usne šupljine, jer dobiva mučninu, zubni doktor je može uputiti kako da održava zube i desni čistima a da ne izazove mučninu. Ženi se može uporni tumor desni (nekancerozno bujanje desni) hirurški odstraniti, ali takvi su tumori skloni ponovnom rastu sve dok trudnoća ne završi.

Ako se tokom menopauze razvije deskvamativni gingivitis, hormonsko liječenje može biti od pomoći. Zubni doktor može propisati i tablete kortikosteroida ili kortikosteroidnu pastu koja se primjenjuje neposredno na desni.

U cilju sprječavanja krvarenja osoba sa leukemijskim gingivitisom trebala bi nježno otirati zube i desni jastučićem gaze ili spužvom umjesto da četka zube i koristi zubni konac. Zubni doktor može propisati otopinu hlorheksidina za usta kako bi se spriječilo nastajanje plaka i infekcija usta. Kad je leukemija pod kontrolom, dobra zubna njega može poboljšati stanje desni.

Kada osoba ima perihoronitis, zubni doktor može isprati područje na zubu prekriveno tkivom kako bi odstranio nakupinu raspadnute hrane i bakterija. Ako Rtg slika pokaže da donji umnjak vjerojatno neće potpuno izrasti, zubni doktor može ukloniti gornji zub i propisati antibiotike tokom nekoliko dana prije nego što odstrani onaj donji. Katkada zubni doktor odmah ukloni donji zub.

